

Автор статті:

Тетяна Котлярова,
магістрантка
спеціальності «Соціальна робота»

Науковий керівник:

Сергій Котловий,
кандидат педагогічних наук, викладач
кафедри соціальних технологій

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ВІДПОВІДАЛЬНОГО МАТЕРИНСТВА У ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ

Проблема юного материнства останніми роками стає все більш актуальною у зв'язку із зростанням сексуальної активності підлітків, що веде до збільшення кількості незапланованих вагітностей і пологів у дівчат-підлітків, і, отже, до збільшення кількості юних матерів. Материнство в підлітковому віці ускладнюється низкою труднощів, необхідністю економічної та психологічної підтримки, відсутність якої негативно позначається на соціальному самопочутті та ефективності адаптації до ролі матері. У цьому контексті актуалізується важливість надання цілеспрямованої уваги проблемі розвитку у молодого покоління відповідального ставлення до материнства.

Проблемам розвитку відповідального материнства у дівчат-підлітків присвячені праці багатьох науковців: В. Брутмана, О. Баженової, А. Андрієвич, І. Братусь, Р. Овчарової, Л. Баз, Г. Брехман, М. Радіонової, Л. Рудіної, Г. Філіпової та ін.

Під «материнством» ми розуміємо функцію жіночого організму, яка спрямована на продовження людського роду і включає біологічний (народження дитини) та соціальний (виховання дитини як майбутнього громадянина) аспекти, що найбільш повно задовольняють сенсорні, когнітивні, емоційні та соціальні потреби дитини, забезпечують її поступове включення в систему соціальних відносин, засвоєння соціальних цінностей та ролей [3].

Відповідальне материнство є невід'ємним компонентом «усвідомленого батьківства» та розглядається нами як соціально-психологічний феномен, що базуючись на певній системі знань, умінь, навичок, почуттів, якостей, реалізується у відповідальній поведінці матері, спрямованій на виховання і розвиток дитини, формування її гармонійної особистості. Відповідальне материнство є найвищим рівнем материнської компетентності та передбачає такі стадії: планування та народження дітей; виховання та розвиток дітей; підтримання родинних стосунків [2].

Нами були визначені компоненти відповідального материнства: ціннісні орієнтації; материнські установки і сподівання; материнські почуття; материнські позиції; стилі сімейного виховання. Кожен із компонентів включає три складники: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий [4].

У процесі розвитку відповідального материнства у дівчат-підлітків, підготовки до виконання соціальної ролі матері, може виникати ряд труднощів: соціальний інфантилізм, незрілість; нерозуміння соціальної значущості сім'ї у житті жінки; незнання материнських функцій та невідповідність до їх виконання; неадекватна оцінка дівчатами якостей і рис особистості, необхідних майбутній матері; нерозуміння фізіологічних та психологічних особливостей статей; недостатній рівень статевої поінформованості, необізнаність у питаннях сексуальної культури; недостатнє уявлення про особливості статево-рольової поведінки; відсутність психологічної і практичної підготовки до усвідомленого материнства [1].

Можна виокремити три основні напрями у застосуванні соціально-педагогічних технологій розвитку відповідального материнства у дівчат-підлітків: 1) морально-правове виховання підлітків (включає формування цінностей материнства, набуття знань про

права та обов'язки матері щодо дитини); 2) розвиток репродуктивних установок; 3) психолого-педагогічна підготовка юних матерів (передбачає отримання знань про методи, стилі виховання, материнські почуття, вікові особливості розвитку дитини, розвиток умінь, важливих для виконання ролі матері, тощо). Загальною метою застосування соціально-педагогічних технологій розвитку відповідального материнства у дівчат-підлітків можна вважати попередження виникнення сімейного неблагополуччя та явища девіантного материнства [1].

Отже, зміст соціально-педагогічних технологій формування відповідального ставлення до материнства у дівчат-підлітків включає систему знань про основні права та обов'язки матері, виконання материнської функції, культури взаємин між батьком і матір'ю, матір'ю і дитиною. Відзначимо, що проблема розвитку відповідального материнства у дівчат-підлітків є дуже гострою та потребує дій з розвитку у них таких раціональних характеристик як: розуміння сутності явища материнства, особливостей усвідомленого материнства; засвоєння цінностей сім'ї; знання стилів материнської поведінки, усвідомлення материнських функцій, розуміння етико-психологічних, економічних, педагогічних засад розвитку відповідального ставлення до соціальної ролі матері.

Використана література:

1. Братусь І. В. Юне материнство як соціально-педагогічна проблема / І. В. Братусь // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. — Луцьк : Волинський державний університет. Волинський Академічний дім. — 2002. — Вип. 2. — С. 5—15.
2. Думанська В. П. Відповідальне батьківство : теоретичний аспект / В. П. Думанська // Демографія та соціальна економіка. — 2015. — № 3 (25). — С. 75—85.
3. Нероба М. В. Материнство як психологічний феномен / М. В. Нероба // Педагогічний процес : теорія і практика. — 2015. — № 3—4 (48—49). — С. 90—93.
4. Повалій Л. В. Формування у старшокласників відповідального батьківства як сімейної цінності / Л. В. Повалій // Молодий вчений. — 2015. — №2 (17). — С. 291—293.